

(...)

UZASADNIENIE

Powodowie: D. G., S. G., J. B., R. B., I. D. i A. K. w pozwach skierowanych przeciwko S. P. - I. S. w S. wnieśli o zobowiązanie pozwanej do wydania świadectwa służby oraz o zasądzenie na rzecz każdego z nich odprawy za zwolnienie ze służby w związku z reorganizacją jednostki organizacyjnej K. S. z odsetkami ustawowymi od dnia 2 czerwca 2017 r., w następujących kwotach:

- D. G. – 29 510,88 zł,
- S. G. – 33 773,40 zł,
- J. B. – 16 061,44 zł,
- R. B. – 29 700 zł,
- I. D. – 19 354,53 zł,
- A. K. – 24 971,63 zł.

Wnieśli też o zasądzenie na ich rzecz od pozwanej kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwów powodowie podali, że do dnia 1 marca 2017 r. pełnili służbę stałą w Służbie Celnej, zaś w wyżej wymienionej dacie - z uwagi na wejście w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o K. S. (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 505 dalej powoływana jako „ustawa o K.”) oraz ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę o K. S. (Dz.U. z 2016 r., poz. 1948 dalej powoływana jako (...)) - stali się funkcjonariuszami (...)Skarbowej. W związku z reorganizacją jednostki organizacyjnej K. ich zatrudniającej otrzymali propozycje dalszego zatrudnienia w strukturach K. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, co wiązało się z rozwiązaniem dotychczasowego stosunku służbowego. Każdy z nich zaakceptował propozycję, co skutkowało przekształceniem służby w stosunek pracy. W ocenie powodów, w związku ze zwolnieniem ze służby, pozwana winna niezwłocznie wydać im świadectwo służby, a nadto wypłacić odprawę, o której mowa w art. 250 ust. 1 ustawy o K..

Pozwy zostały połączone do wspólnego rozpoznania i orzekania postanowieniami z 26 października 2020 r. (k. 259 i 386).

Strona pozwana w odpowiedziach na pozew domagała się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia na jej rzecz od powodów kosztów procesu.

Argumentując swoje stanowisko pozwana podniosła, że nie doszło do zakończenia okresu służby w sposób skutkujący jego definitywnym wygaśnięciem, lecz doszło do jego przekształcenia w stosunek pracy. Powyższe, zdaniem pozwanej, nie było równoznaczne ze zwolnieniem ze służby, a tym samym nie stanowiło podstawy do wydania świadectwa służby i wypłaty odprawy. Podnosząc powyższe pozwana stwierdziła, że w stosunku do powodów nie zaistniała żadna z ustawowych przesłanek warunkujących wydanie świadectwa służby, a tym samym brak jest podstawy prawnej do żądania takiego dokumentu. Nadto, z uwagi na brak przesłanki zwolnienia ze służby, nie przysługuje im odprawa określona w art. 250 ust. 4 ustawy K.. Charakter prawny tej odprawy wskazuje bowiem, że jest ona należna w sytuacji definitywnego zakończenia zatrudnienia, co w sytuacji powódek nie miało miejsca. Pozwana zakwestionowała przy tym możliwość zastosowania w sprawie art. 250 ust. 4 ustawy K. z uwagi na brzmienie przepisów przejściowych zawartych w pwKAS.

Pozwana zakwestionowała sposób wyliczenia odprawy przez S. G. i R. B., wskazując prawidłową kwotę – odpowiednio 32 083,14 zł oraz 29 510,88 zł.

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2020 r. Sąd oznaczył właściwą jednostkę do reprezentowania Skarbu Państwa, jako Dyrektora I. Administracji Skarbowej w S..

Na rozprawie 6 listopada 2020 r. powodowie cofnęli powództwa o wydanie świadectwa służby, ponieważ otrzymali je w toku procesu – we wrześniu 2020 r. Z kolei S. G. i R. B. cofnęli roszczenie o odprawę do poziomu wyliczenia dokonanego przez stronę pozwaną. Pozwana wyraziła zgodę na cofnięcie, wnosząc o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie byli funkcjonariuszami celnymi, pełniącym służbę ostatnio w Izbie Celnej w S..

Od dnia 1 marca 2017 r. pełnili służbę w I. S. w S. jako funkcjonariusze służby celno-skarbowej.

W dniu 17 maja 2017 r. Dyrektor I. Administracji Skarbowej w S. przedstawił każdemu powodowi propozycję określającą warunki zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w I. S. w S.. Wedle propozycji każdy powód miał zostać zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Proponowane warunki, po ich przyjęciu, miały obowiązywać od 1 czerwca 2017 r.

Powodów pouczone, że w terminie 14 dni od otrzymania propozycji powinni złożyć pisemne oświadczenie o przyjęciu, albo odmowie przyjęcia propozycji. Niezłożenie oświadczenia w tym terminie miało być równoznaczne z odmową jej przyjęcia. Dalszym skutkiem odmowy miało być wygaśnięcie stosunku służby po upływie trzech miesięcy, licząc od miesiąca następującego po miesiącu, w którym złożono oświadczenie o odmowie, lub upłynął termin do jego złożenia.

Każdy powód w zakreślonym terminie wyraził zgodę na zaproponowane warunki zatrudnienia.

W dniu 31 maja 2017 r. stosunek służby powodów wygasł. Od następnego dnia stali się pracownikami I. Administracji Skarbowej w S..

Niesporne, a nadto: akta osobowe powodów, w szczególności pisma z propozycją zatrudnienia i oświadczenia o przyjęciu propozycji

Pismem z dnia 7 czerwca 2019 r. powodowie, działając przez pełnomocnika, wezwali Dyrektora I. Administracji Skarbowej w S. do wydania świadectwa służby i wypłaty odprawy z tytułu zwolnienia ze służby. Adresat wezwania odmówił uczynienia zadość żądaniom w nim zawartym.

Niesporne, a nadto: wezwanie – k. 14, odpowiedź na wezwanie k. 36-37.

Po 30 września 2020 r. każdy powód otrzymał świadectwo służby, potwierdzające okres służby do dnia 31 maja 2017 r.

Niesporne

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny sprawy pozostawał w istocie bezsporny i ustalony został na podstawie dowodów z dokumentów przedstawionych przez strony.

W pierwszej kolejności należało określić oznaczenie strony pozwanej – legitymację bierną. W przypadku powództwa wytoczonego przez funkcjonariusza służby celno-skarbowej po stronie pozwanej powinien występować Skarb Państwa reprezentowany – zgodnie z art. 67 § 2 k.p.c. – przez organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie.

Takie właśnie stanowisko wynika wprost z uchwały Sądu Najwyższego z 19 lutego 2020 r., sygn. III PZP 7/19, w której orzeczono, że obowiązek wydania świadectwa służby byłemu funkcjonariuszowi celnemu obciąża Skarb Państwa

reprezentowany przez właściwą Izbę Administracji Skarbowej. Najpełniej jednak Sąd ten odniósł się do omawianej kwestii w wyroku z 9 maja 2019 r., sygn. I PK 245/17. Dokonał on rozróżnienia między podmiotami, które są stronami stosunku służby i podmiotami, które mogą być stronami postępowań sądowych. Strona administracyjnego stosunku służbowego może być równocześnie stroną w procesie przed sądem pracy, gdy przepis szczególny przyzna jej taką kompetencję. Sąd Najwyższy zaznaczył, że „funkcjonariusz służby celnej nie był pracownikiem w rozumieniu Kodeksu pracy. Przekazanie przez ustawodawcę niektórych spraw celników do kognicji sądów pracy, nawet w drodze analogii nie może uzasadniać tezy, że organ administracyjny może być stroną przed sądem pracy, gdyż zgodnie z art. 3 k.p. pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, jeżeli zatrudnia pracowników. Atrybut pracodawcy i strony w postępowaniu przed sądem pracy w myśl art. 460 § 1 k.p.c. został przyznany jednostce organizacyjnej zatrudniającej pracownika, a nie - kierownikowi takiej jednostki. Przejęcie spraw, o których mowa w art. 184 ust. 2 pwKAS, przez organy K. nie oznacza, że organy te nabyły status strony w postępowaniu przed sądami pracy.” Wedle treści art. 206 ust. 4 pwKAS, stanowiącego, że w postępowaniach sądowych w sprawach innych niż określone w ust. 3 (sprawy związane z wydawaniem interpretacji indywidualnych), w których stroną jest lub mógłby być na podstawie przepisów dotychczasowych dyrektor izby skarbowej lub dyrektor izby celnej, prawa i obowiązki strony przejmuje właściwy dyrektor izby administracji skarbowej, jeżeli odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

Stosownie do art. 11 ust. 1 pkt 4 ustawy o K. S. organem K. jest dyrektor izby administracji skarbowej. Jego kompetencje określone w art. 24 i 25 ustawy nakazują oznaczyć go, jako organ, z którego działalnością wiążą się roszczenia powodów. To dyrektor izby administracji skarbowej jest organem tej administracji, a izba administracji skarbowej stanowi jedynie jego aparat pomocniczy (art. 25 ust. 2). Skoro art. 67 § k.p.c. nakazuje reprezentowanie Skarbu Państwa przez właściwy organ, a nie przez samą państwową jednostkę organizacyjną, to Sąd w tej sprawie oznaczył Dyrektora I. Administracji Skarbowej, jako organ właściwy do reprezentowania Skarbu Państwa. Określenie jednostki organizacyjnej nie wpływa na oznaczenie osoby pozwanego, którym zawsze pozostaje Skarb Państwa. Powyższe wywołuje skutek taki, że nie można jednocześnie uwzględnić powództwa przeciwko S. P. reprezentowanemu przez jedną jednostkę organizacyjną i w tej samej sprawie oddalić powództwa przeciw temu samemu S. P., tyle że reprezentowanemu przez inną jednostkę (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 21 maja 2018 r., sygn. I ACa 740/17, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 lipca 2019 r., sygn. III APa 39/18).

Powodowie cofnęli powództwa o wydanie świadectwa służby, wobec ich wydania w toku procesu, a dodatkowo S. G. i R. B. cofnęli roszczenie o odpłatność do poziomu wyliczenia dokonanego przez stronę pozwaną. Pozwana wyraziła zgodę na cofnięcie, wobec czego Sąd umorzył postępowanie w tym zakresie na mocy art. 355 k.p.c.

Do merytorycznej oceny pozostały więc powództwa o odpłatność za zwolnienie ze służby.

Strona pozwana swój wniosek o oddalenie powództwa w tym zakresie uzasadniała w pierwszym rzędzie brakiem zwolnienia ze służby, wskazując na przekształcenie stosunku służby w stosunek pracy.

Nad kwestią przekształcenia stosunku służby w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 pwKAS pochylił się Sąd Najwyższy we wspomnianej już uchwale z dnia 19 lutego 2020 r., sygn. III PZP 7/19. Oceniając owe przekształcenie Sąd ten wskazał, że „nie jest to sytuacja taka, jak w zwykłym przekształceniu na podstawie art. 174 ust. 1 ustawy o K., gdyż wówczas stosunek służbowy funkcjonariusza, który odmówił przyjęcia propozycji pracy na podstawie umowy o pracę nie ulega zmianie (art. 174 ust. 9 ustawy o K.; a poprzednio art. 98 ust. 9 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej - Dz.U. z 2016 r. poz. 1799). W regulacji z art. 171 ust. 1 pwKAS sytuacja jest inna. Uwarunkowana jest przede wszystkim przyjętymi przez ustawodawcę zmianami w administracji celno-skarbowej na podstawie ustaw przyjętych w 2016 r., które objęły całą służbę celną. Funkcjonariusz, któremu przedstawiono propozycję zatrudnienia i który jej nie przyjął nie pozostawał dalej w służbie. Wygasał wówczas jego stosunek służbowy (art. 170 ust. 1 pwKAS). Wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby (art. 170 ust. 3 tej ustawy). Regulacja określa zatem rozwiązania dla dwóch sytuacji. Pierwsza to propozycja zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, a druga to wygaśnięcie stosunku służbowego w przypadku jej nieprzyjęcia. Warunkiem pierwszej jest wola (zgoda) funkcjonariusza na pracownicze zatrudnienie. Natomiast druga, czyli wygaśnięcie stosunku służbowego, następuje z mocy prawa (ex lege), gdy funkcjonariusz nie przyjmie propozycji zatrudnienia albo nie złoży oświadczenia

w wyznaczonym terminie (art. 170 ust. 1 i 2 pWKAS). Oznacza to, że funkcjonariusz ma zasadniczo wpływ tylko na powstanie nowego zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Nie ma natomiast wpływu na ustanie stosunku służbowego, który wygasa, gdy odmówi przyjęcia propozycji zatrudnienia pracowniczego. Uprawnione jest zatem stwierdzenie, że stosunek służbowy nie istnieje dalej, gdy funkcjonariusz przyjmuje propozycję pracowniczego zatrudnienia. W aspekcie dalszego zatrudnienia funkcjonariusz może zatem decydować tylko o nawiązaniu stosunku pracy. Jeśli innej oferty dla niego nie było, to stosunek służbowy ulegał zakończeniu. Taki jest skutek regulacji opartej na wskazanej alternatywie wyboru umowy o pracę bądź wygaśnięcia stosunku służbowego.”

W cytowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy zauważył też, że „prawodawca nie może zadekretować mocą ustawy zmiany stosunku służbowego w stosunek pracy. Sprzeciwia się temu zasada swobody nawiązania stosunku pracy oparta na wolnej woli zatrudnianego (art. 11 k.p.) Administracja celno-skarbowa nie może dowolnie przekształcić stosunku służbowego funkcjonariusza, gdyż zmiana stosunku służby to materia ściśle określona w pragmatyce służbowej (ustawie). Analiza ta nie jest też sprzeczna z uchwałą Naczelnego Sądu Administracyjnego z 1 lipca 2019 r., sygn. I OPS 1/19. Aby stwierdzić ustanie stosunku służbowego nie jest konieczne wydanie decyzji o zwolnieniu ze służby, gdy dochodzi do tak ujętego przekształcenia stosunku służby w stosunek pracy („ucywlnienia”). Stosunek pracy powstaje z woli stron i jest to warunek zakończenia (ustania) stosunku służbowego. Zawarcie umowy o pracę stanowi też kauzę zakończenia stosunku służbowego. Brak decyzji organu nie oznacza, że nie ustaje stosunek służbowy funkcjonariusza, który przyjął ofertę zatrudnienia.”

Sąd Najwyższy zauważył też to, o czym była mowa we wcześniejszej części uzasadnienia, a mianowicie, iż „należy odróżnić stosunek pracy, który jest stosunkiem prawa prywatnego (cywilnego) i administracyjnoprawny stosunek służby funkcjonariusza służby celno-skarbowej. Kierowana do funkcjonariusza propozycja zatrudnienia pracowniczego jest działaniem w sferze prawa cywilnego (pracy). Można przyjąć, że zawierając umowę o pracę strony stosunku służbowego jednocześnie przyjmują, iż ulega zakończeniu dotychczasowy administracyjnoprawny stosunek służbowy funkcjonariusza służby celno-skarbowej. Nie jest to jednak „przekształcenie”, w którym nowy stosunek pracy zastępuje poprzedni, czyli przykładowo jak w odnowieniu z art. 506 k.c., lecz sytuacja, w której poprzedni stosunek służby ulega zakończeniu i strony zawierają nowy (odrębny) stosunek prawny (stosunek pracy). Ta zmiana ma u podstaw ukształtowaną ustawą alternatywę, w której istnieje wybór między przyjęciem propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a wygaśnięciem stosunku służbowego (pkt 1). Wybór zatrudnienia pracowniczego nie oznacza zatem, że stosunek służbowy nie kończy się. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako pracownik, uzasadnia stwierdzenie, że dochodzi w istocie do zwolnienia z dotychczasowej służby. Stosunek służby w sytuacji z art. 171 ust. 1 pkt 2 (pWKAS) uległ zakończeniu i jest to okres zamknięty. Zatrudnienie pracowniczego jest nowym okresem, do którego zalicza się okres poprzedniej służby. Tak ukształtowana ciągłość służby i pracy nie oznacza, że nie ustał stosunek służbowy. Decyduje bowiem zasadnicza odrębność stosunku służbowego i stosunku pracy. Sytuacja przekształcenia stosunku służby w stosunek pracy z art. 171 ust. 1 pkt 2 pWKAS różni się też od zmiany podmiotowej po stronie pracodawcy w pracowniczym zatrudnieniu, uregulowanej w art. 23¹ k.p. Wówczas zmiana pracodawcy może nastąpić nawet bez woli i wiedzy pracownika, przy czym nie zmienia się treść stosunku pracy. Inna jest sytuacja w przekształceniu z art. 171 ust. 1 pkt 2 pWKAS, gdyż dotychczasowy stosunek służbowy ustaje i powstaje nowy stosunek pracy. Pracodawcą w rozumieniu prawa pracy nie jest już Skarb Państwa. Zmienia się zasadniczo zakres podporządkowania, treść praw i obowiązków pracownika w relacji do poprzedniego podporządkowania w służbie oraz do praw i obowiązków funkcjonariusza”

Zatem nawiązanie nowego stosunku pracy oznacza jednocześnie ustanie stosunku służby. Na gruncie tej konstatacji powstaje pytanie, czy funkcjonariusz nabywa prawo do odprawy z tytułu zwolnienia ze służby i na jakiej podstawie prawnej.

Istotnej podpowiedzi udzielił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 23 stycznia 2019 r. (III PZP 5/18), potwierdzonej następnie wyrokiem z 22 stycznia 2020 r. (I PK 217/18). Oba orzeczenia dotyczą co prawda odprawy

pracownika służby cywilnej, ale ich uzasadnienie wskazuje w istocie na podstawę prawną dla funkcjonariusza służby celno-skarbowej.

Sąd Najwyższy dokonał wykładni art. 170 ust. 4 p.w.K.A.S. wskazując, że przepis ten przewiduje, że w przypadku, o którym mowa w ust. 1 (który przewiduje wygaśnięcie stosunków pracy oraz stosunków służbowych w wyniku nieotrzymania pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby albo też złożenia przez pracownika czy też funkcjonariusza oświadczenia o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby), pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3 (chodzi tu o ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej). Pozornie wykładnia językowa przytoczonego przepisu może wydawać się jasna; przepis ten bowiem reguluje szczególne uprawnienia osób zatrudnionych w jednostkach K. S., zarówno na podstawie stosunku pracy, jak i stosunku służbowego, w sytuacji, gdy stosunki te wygasną z uwagi na okoliczności wskazane w art. 170 ust. 1 (...). Jednak bliższa analiza treści omawianego przepisu, jak również zastosowanie (zgodnie z derywacyjną koncepcją wykładni przepisów prawa) także pozajęzykowych metod interpretacji prowadzi do wniosku, że treść normy prawnej wynikającej z tego przepisu nie jest już tak oczywista. W szczególności nie jest jasne, jak należy rozumieć pojęcie „świadczeń” (użyte w liczbie mnogiej), jak również pojęcie „odpowiednio” zastosowane w treści przepisu.

W ocenie Sądu Najwyższego w odniesieniu do sformułowania „w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3” należy przyjąć, że dotyczy ono pojęć: „urząd” i „jednostka organizacyjna”. Taka konstatacja wynika z faktu, że sformułowanie „w rozumieniu” używane jest w aktach prawnych na ogół w odniesieniu do definicji legalnych, a ustawa o Służbie Celnej zawierała stosowne definicje wspomnianych pojęć. Zgodnie z art. 24 ust. 1 Służba CelnaU urzędem w rozumieniu rozdziałów 2, 7-12 i 14 tej ustawy była izba celna wraz z podległymi urzędami celnymi, natomiast jednostkami organizacyjnymi Służby Celnej były, zgodnie z art. 22 Służba CelnaU, komórki organizacyjne w urzędzie obsługującym ministra; izby celne oraz urzędy celne wraz z podległymi oddziałami celnymi.

Z kolei użycie słowa „świadczenia” w liczbie mnogiej wskazuje, że ustawodawca miał na myśli różne świadczenia, dla różnych grup uprawnionych. Potwierdza to dodatkowo wskazanie odrębnie na pracowników oraz funkcjonariuszy, jak również podkreślenie, że należne im w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej świadczenia przysługują „odpowiednio”.

W ocenie Sądu Najwyższego słowo „odpowiednio” zostało w niniejszym przepisie użyte w dwojakim znaczeniu. Po pierwsze, wyraz ten jest elementem alternatywy rozłącznej dotyczącej przyznania świadczeń należnych w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej. Użycie słowa „odpowiednio” w tym znaczeniu nie zmienia sensu użytej alternatywy, jednak wskazuje wyraźnie, że ustawodawca miał na myśli odrębne świadczenia, które stanowią element odrębnego statusu funkcjonariuszy i pracowników, których sytuacja prawna jest różna, o czym będzie jeszcze mowa w dalszej części niniejszego uzasadnienia.

Po drugie, użycie słowa „odpowiednio” wskazuje, że ustawodawca miał na myśli odpowiednie stosowanie jakichś norm prawnych przyznających odpowiednie świadczenia. Należy przy tym zauważyć, że zgodnie z art. 159 pkt 3 w związku z art. 260 p.w.K.A.S., ustawa o Służbie Celnej utraciła moc z dniem 28 lutego 2017 r. przy czym ustawa przepisy wprowadzające K. nie zawiera żadnego przepisu, który pozwalałby dalej stosować przepisy ustawy o Służbie Celnej dotyczące świadczeń należnych z tytułu likwidacji urzędu albo zniesienia jednostki organizacyjnej, jak bowiem wskazano sformułowanie „w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3” dotyczy jedynie stosowania definicji legalnych zawartych w ustawie o Służbie Celnej, nie zaś przepisów stanowiących materialną podstawę przyznania wskazanych świadczeń. W tej sytuacji błędem jest wyprowadzanie prawa do świadczeń z ustawy, która została uchylona, bez wyraźnego przepisu intertemporalnego, który przewidywałby dalsze stosowanie przepisów ustawy uchylonej. W takiej sytuacji, przepisów regulujących świadczenia należne pracownikom w związku z likwidacją urzędu oraz funkcjonariuszom w związku ze zniesieniem jednostki organizacyjnej należy poszukiwać w ustawie z dnia 16 listopada 2016 r. o K. S.

Zgodnie z art. 250 ust. 4 ustawy o K., powtarzającym zasadniczo treść art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej, funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej K., przysługuje odprawa na zasadach i w wysokości określonych w art. 250 ust. 1 - 3 ustawy o K.. Przepis ten odnosi się (podobnie jak pierwotny przepis ustawy o Służbie Celnej) jedynie do funkcjonariuszy.

Tak wyprawdzoną wykładnię Sąd przyjmuje za własną. Podstawy prawnej roszczenia o odprawę nie może stanowić art. 170 ust. 4 pwKAS, który dotyczy różnych świadczeń przysługujących różnym grupom i w istocie odsyła do stosowania innych przepisów, dotyczących poszczególnych uprawnień. Zatem wobec braku możliwości stosowania uchylonej ustawy o Służbie Celnej, takim przepisem będzie obowiązujący już 31 maja 2017 r. przepis art. 250 ust. 4 ustawy o K..

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z 19 lutego 2020 r. (III PZP 7/19) stosunek służby w związku z przyjęciem propozycji zawarcia umowy o pracę wygasa, co w istocie oznacza zwolnienie ze służby. Niewątpliwie przyczyną tego wygaśnięcia jest reorganizacja wszystkich jednostek organizacyjnych K., będąca wynikiem reformy administracji celno-skarbowej. Powinno to prowadzić do nabycia przez funkcjonariusza zwolnionego ze służby i przeniesionemu do stosunku pracy – prawa do odprawy związanej z utratą statusu funkcjonariusza.

Zarówno funkcjonariusz, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia lub odmówił jej przyjęcia, jak i funkcjonariusz „ucywilniony” znajdują się w podobnej sytuacji: ich stosunki służbowe wygasły i utracili status członka służby celno-skarbowej, nie mogą skorzystać ze szczególnej ochrony stosunku służby (art. 179-181 ustawy o K.), są pozbawieni dostępu do ścieżki awansowej (art. 197 ustawy o K.), szczególnej ochrony prawnej (art. 210 ustawy o K.), dodatkowego urlopu wypoczynkowego (art. 216 ust. 4 ustawy o K.), płatnego urlopu zdrowotnego (art. 217 ustawy o K.), wyróżnień (art. 219 ustawy o K.), dodatków do uposażenia (art. 226 ustawy o K.), nagród (art. 241-242 ustawy o K.) i innych uprawnień związanych ze stosunkiem służby. O ile nie osiągnęli jeszcze odpowiedniego stażu w służbie, nie mogą skorzystać z systemu zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych.

Nie można stracić z pola widzenia również tej okoliczności, iż po „ucywilnieniu” były już funkcjonariusz traci bezpowrotnie prawo do odprawy wynikającej z art. 250 ustawy o K.. Także w sytuacji reorganizacji lub likwidacji jednostki organizacyjnej K., w której świadczy pracę, przysługiwać mu będzie jedynie prawo do odprawy pieniężnej, o której mowa w art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2013 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1969). Maksymalna wartość takiej odprawy odpowiada trzykrotności miesięcznego wynagrodzenia (po przepracowaniu u danego pracodawcy ponad 8 lat). Tymczasem maksymalna wartość odprawy określonej w art. 250 ustawy o K. odpowiada sześciokrotności miesięcznego uposażenia.

Kwestia wysokości należnej odprawy była poza sporem między stronami. Dwóch powodów dostosowało wysokość swojego żądania do wyliczenia strony pozwanej. W pozostałych przypadkach to wyliczenie było zgodne.

Podstawę roszczenia w zakresie ustawowych odsetek za opóźnienie stanowił przepis art. 252 ustawy o K.. Odprawa powinna być wypłacona w dniu ziszczenia się wszystkich przesłanek warunkujących jej przyznanie, czyli w ostatnim dniu służby powódki (31 maja 2017 r.). Jako że powodowie domagali się odsetek od dnia 2 czerwca 2017 r., toteż Sąd – będąc związany unormowaniem zawartym w art. 321 §1 k.p.c. – przyjął ten dzień jako datę początkową okresu naliczania odsetek.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o przepis art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zgodnie z którym strona przegrywająca proces obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Sąd uznał powodów za wygrywających proces w całości. Do wydania świadectwa służby doszło już w toku procesu, więc i w tym zakresie powodowie wygrali. Bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, że w dniu 4 września 2020 r. Minister Finansów wydał rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie świadectwa służby funkcjonariuszy służby celno-skarbowej (Dz.U. z 2020 r., poz. 1585). Na jego mocy w § 5 ust. 1 rozporządzenia zmienianego (rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 lutego 2018 r. w sprawie świadectwa służby funkcjonariuszy

(...)Skarbowej Dz.U. z 2018 r., poz. 413) otrzymał brzmienie: „Funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby albo którego stosunek służbowy przekształcił się w stosunek pracy świadectwo służby wydaje się w dniu zwolnienia ze służby albo przekształcenia stosunku służbowego w stosunek pracy”. Rozporządzenie jest aktem prawnym wykonującym ustawę. Nawet bez jego zmiany Sąd orzekłby o obowiązku wydania świadectwa służby, kierując się argumentacją zawartą na wstępie uzasadnienia.

Na poniesione przez powodów koszty procesu składało się wynagrodzenie reprezentującego ich pełnomocnika zawodowego (3.600 zł) oraz opłata od pozwu. Powodowie wywodzili swoje roszczenia ze stosunku prawnego funkcjonariusza i nie korzystali ze statusu pracownika, a zatem nie byli objęci ustawowym zwolnieniem od kosztów sądowych na mocy art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 755). Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika ustalono na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

(...)